

ВЗАЄМОДІЯ ПРЕДСТАВНИКІВ УКРАЇНСЬКОГО БІЗНЕСУ ТА ОСВІТИ ЯК ЗАСІБ ІНТЕГРАЦІЇ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗОВАНОГО СВІТУ

Розглядаючи проблематику української вищої школи, не можна ігнорувати наявність великої кількості критиків освітньої програми ЗВО як серед науковців-робітників навчальних закладів всіх рівнів акредитації, так і суспільства в цілому. З активних дебатів педагогів, абітурієнтів та представників бізнесу можна зробити висновок, що конкурентоспроможність української освіти в європейському просторі дуже низька через незадоволення потреб вітчизняного ринку праці в професійно підготовлених працівниках, які могли б одразу, без додаткової підготовки, виконувати посадові обов'язки на найрізноманітніших підприємствах України. Відтік студентів до європейських ЗВО інших країн через відсутність, на їхню думку, актуальних освітніх програм за деякими професійними напрямками в Україні, тільки загострює проблеми пошуку кадрів для роботодавця. Особливо потерпають від цієї проблеми представники малого та середнього бізнесу, які не можуть самостійно займатися підготовкою спеціалістів через брак часу і коштів.

Питання щодо актуальності освітньої програми та оволодіння практичними знаннями, істотний розрив між тим, що представники бізнесу вимагають від спеціаліста та тим, що і в якій формі викладається у закладі вищої освіти. Все це є причинами низького рівня працевлаштування за спеціальністю: за даними Інтернет-порталу «HeadHunter» в Україні, тільки 44% українців працюють за спеціальністю, що набагато менше, ніж в більшості європейських країн [4]. Загальнонаціональне опитування GfK Ukraine «Українське покоління Z: цінності та орієнтири» з'ясувало, що переважна більшість (43%) молодих українців вважає, що освіта та навчальні заклади в Україні не відповідають потребам сучасного ринку праці [6]. Серед проблем, що спричиняють незадоволеність освітою – відсутність належної практики та інновацій у навчанні, а також переваженість навчальної програми «зайвими» предметами, які ніяк не пов'язані зі спеціальністю.

В сучасних умовах функціонування ЗВО України, що формуються під впливом необхідності європейської інтеграції, необхідно концентрувати увагу не стільки на матеріало-технічних, скільки на соціальних та управлінських інноваціях, оскільки освітні інновації, що не потребують фінансових дотацій (особливо це стосується закладів державної форми власності) можуть бути найскоріше імplementовані в освітній системі України. Як зазначено в постанові КМУ про «Державний стандарт базової і повної

середньої освіти», діяльнісний підхід – це спрямованість навчально-виховного процесу на розвиток умінь і навичок особистості, застосування на практиці здобутих знань з різних навчальних предметів, успішну адаптацію людини в соціумі, професійну самореалізацію, формування здібностей до колективної діяльності та самоосвіти [2]. Неодноразово зазначалося, що світова спільнота потребує таких результатів навчання, за яких людина спроможна застосовувати засвоєні знання й набуті уміння в необхідних для цього ситуаціях [3]. Мається на увазі наявність таких сучасних технологій освіти, які б максимально спрощували підготовку кваліфікованих працівників для ринку праці. В минулому педагогами вже був визнаний факт того, що отримати знання можна тільки в процесі їх використання. При цьому до ЗВО абітурієнти йдуть навчатися тому, що бажають отримати прикладні знання – кваліфікацію працівника певного рівня з певної спеціальності. Діяльнісний підхід в освіті і є спосіб ефективного перетворення студентів в кваліфікованих спеціалістів.

Налагодження комунікацій з середніми та великими підприємствами – є найважливішою частиною стратегії на шляху реформування навчальної програми. Міжнародний досвід показує, що ефективна освіта неможлива без співробітництва із бізнесом. Наприклад, університет Аалто в Фінляндії (Aalto University) розробив програму «індивідуальних бізнес процесів» [5]. Проєкти в рамках цієї програми знайомлять студентів із різними аспектами підприємства – маркетинговою, фінансовою, логістичною та іншою діяльністю. На час таких проєктів заклад вищої освіти формує дослідну групу, що складається з 2-5 студентів останнього року навчання та викладача, що призначається лідером групи. Частіше за все, на підприємстві робота студентів являє собою аналіз, планування або бенчмаркінг (опис) процесів компанії. Студенти підбираються індивідуально під кожен проєкт із різних факультетів ЗВО, вони також отримують грошову компенсацію за роботу, що додатково їх мотивує. Університети Швеції – Уппсала (Uppsala University), Йончопінг (Jönköping University) і Еребру (Örebro University) об'єдналися в рамках регіонального державного партнерства «ACCESS», щоб надати професійну підтримку підприємствам малого та середнього бізнесу. Організація допомагає співробітникам ЗВО, студентам і підприємцям зустрітися і почати спільну діяльність [7]. Якщо казати про досвід

університетів Німеччини, то німецька освіта в принципі ґрунтується на залученні студентів до співпраці з бізнесом. Близько третини німецьких студентів обирають так звані «Fachhochschule» (інститути прикладних наук), в яких обов'язковою умовою є річне стажування на профільному підприємстві. Берлінський університет прикладних технічних та економічних наук (Hochschule für Technik und Wirtschaft Berlin), який займає провідне місце в рейтингах найкращих університетів з точки зору зайнятості своїх випускників за спеціальностями, створив підприємницький кластер «Наука-практика». Здебільшого він займається працевлаштуванням студентів за їхнім профілем [1]. Для освітніх закладів США характерним є залучення бізнесу в розробку і керування освітньою програмою й курсами дисциплін. Один з головних проявів такої взаємодії – написання студентами так званої «Capstone Project» – випускної кваліфікаційної роботи, заснованої на рішенні реальної бізнес-задачі від представників підприємств.

Практична підготовка студентів ЗВО є невід'ємною складовою навчального процесу і здійснюватися протягом всього періоду навчання. Метою виробничої практики є прояв діяльнісного підходу в освіті – закріплення набутих студентами під час навчання теоретичних знань практичними професійними навичками та вміннями роботи на підприємстві. ЗВО ставить такі основні завдання перед студентом при проходженні виробничої практики: ознайомлення з підприємством-базою практики, вивчення його спеціалізації, особливостей технологічних процесів; ознайомлення з діяльністю підрозділів за профілем, їх структурою та функціями, положеннями про відділ, посадовими обов'язками співробітників; виконання індивідуальних завдань відповідно до змісту конкретного виду практики. При цьому базами практики відповідно до програми можуть бути: виробничі підприємства; комерційно-посередницькі підприємства; організації і підприємства сфери послуг.

Опитування GfK Ukraine показало, що 52% студентів заявляють про неможливість або формальне проходження навчальної практики. При цьому менше половини респондентів (37%) брало участь у практиці або стажуванні під час навчання [6]. Щоб попередити такий сценарій розвитку подій, заклади вищої освіти укладають договір з тими підприємствами, які можна вважати оптимальними з точки зору навчального процесу. Дуже часто, нажалі, кількість підприємств, що співпрацюють із ЗВО по цьому питанню є вкрай обмеженою, особливо якщо це безпосередньо не стосується навчальних програм за профілем університету. Оскільки будь-яка організація має певне обмеження стосовно кількості залучених студентів, ЗВО мимоволі створює нерівні умови для студентів, що суперечить європейським принципам освіти. На сучасному етапі розвитку

українські заклади вищої освіти мають покладатися на соціальні та управлінські освітні інновації, а також поетапно впроваджувати діяльнісний підхід в освіті до навчальної програми. Український ринок праці має гостру потребу в кваліфікованих робітниках, але наразі підприємства не усвідомлюють вагу співробітництва із вищою школою. Партнерство університету та підприємств може суттєво зекономити кошти останніх на самостійну підготовку та допідготовку професійних кадрів. Міжнародний досвід показує, що прикладний характер навчання є запорукою успішного працевлаштування більшості випускників.

Українські ж підприємці мають, в першу чергу, розглядати ЗВО як організацію, яка буде сприяти розв'язку певних актуальних для бізнесу питань. Домовленості на найвищих рівнях про співпрацю університету та компаній допоможуть найскоріше налагодити одразу декілька напрямків співпраці, в яких виробнича практика студентів має визначальне місце. Оскільки причиною обмеженості співпраці ЗВО із бізнесом є низька мотивація представників компаній, партнерські відносини потрібно розгортати таким чином, щоб спочатку зацікавити підприємця можливостями від залучення студентів до вирішення конкретних задач. Вирішенням цієї проблеми є Концепція підготовки фахівців за дуальною формою здобуття освіти, прийнятої урядом. ЗВО України мають брати участь в програмах за цією концепцією, оскільки для Вищої школи такі ініціативи не менш актуальні, ніж для профтехучилищ.

Список літератури

1. Берлінський інститут техніки та економіки [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://www.htw-berlin.de/en/research/research-service-and-transfer/cooperation-partnerships/> – Назва з екрана.
2. Державний стандарт базової і повної середньої освіти [Електронний ресурс] / Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-%D0%BF>. – Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392.
3. Сутнісні характеристики інноваційних технологій як виду сучасних освітніх ресурсів / Т. Попова, Ю. Беседіна. Українська інженерно-педагогічна академія. – К.: Вісник КНУТД, 2017. – Вип. 1 (107) – (Сер.: Економічні науки). – ISSN 2413-0117.
4. ТОВ HeadHunter Україна: Не за спеціальністю працює більше половини українців [Електронний ресурс] / Режим доступу : <https://kiev.hh.ua/article/14587> – Назва з екрана.
5. Університет Аалто [Електронний ресурс] / Режим доступу : http://biz.aalto.fi/en/cooperation/for_corporations/projects/ – Назва з екрана.
6. GfK Ukraine [Електронний ресурс]: (Проект) / Регіональне представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні, Центр Нова Європа. – К.: GfK Ukraine, 2017. – Режим доступу : <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/ukraine/13874.pdf>. – Дата звернення: 24.10.2018. – Назва з екрана.
7. Jönköping University (2018), “After Graduation”, available at: <https://ju.se/en/study-at-ju/after-graduation.html>